

СУДСКЕ ОДЛУКЕ

ГРАЂАНСКО ПРАВО

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

УГОВОРНО ПРАВО

1.

Послодавац који је толерисао праксу својих радника која је била противна принципима не може се ослободити одговорности за штету коју радник претрпи неправомерно се понашајући, али радник који је својим неправилним понашањем допринео сопственом повређивању има право само на сразмерно умањену накнаду.

Из образложења:

Пресудом Другог општинског суда у Београду П. 1. 252/03 и П. 1. бр. 436/01 од 12. 9. 2003. године, ставом првим изреке делимично је усвојен тужбени захтев и обавезан тужени да тужиоцу исплати нематеријалну штету и то на име претрпљених физичких болова 100.000,00 динара, претрпљеног страха 100.000,00 динара, умањења животне активности 300.000,00 динара и наружености 200.000,00 динара, укупно 700.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана доношења пресуде до исплате у року од 15 дана. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца преко досуђених а до тражених износа, ближе означених у том ставу изреке. Ставом трећим изреке, констатовано је да је тужба повучена у делу захтева који се односи на накнаду материјалне штете ближе означене у том ставу изреке, и ставом четвртим изреке, обавезан тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка.

Окружни суд у Београду пресудом Гж. 1. 406/04 од 25. 2. 2004. године, преиначио је првостепену пресуду у ставу један изреке тако што је одбио тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да му накнади нематеријалну штету за претрпљене физичке болове, страх, умањење животне активности и наруженост са законском затезном каматом од доношења првостепене пресуде до исплате.

Против правоснажне пресуде донете у другом степену благовремено је изјавио ревизију тужилац побијајући је због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде у оквиру овлашћења из члана 386. ЗПП у границама разлога наведених у ревизији а пазећи по службеној дужности на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 11. ЗПП и на правилну примену материјалног права, Врховни суд је нашао да је тужиочева ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био радник туженог на неодређено време на радном месту маневристе. Дана 19. 3. 1993. године у јутарњим часовима у 6.35 часова тужилац је претрпео повреду на раду на тај начин што је при уласку воза 2600 на десети колосек покушао да ускочи на степенице вагона у чему није успео већ је пао ногама на шине, Том приликом точкови вагона су прешли преко обе његове ноге. Тужилац је задобио тешке телесне повреде, губитак десне ноге високо изнад колена и леве ноге испод колена, које су ампутиране. Руководилац маневра, саслушани сведок Ђулбија Ђелман, напустио је посао тог дана пре тужиочевог повређивања а другог руководиоца задуженог за вођење послова маневрисања није било. Тужиочев задатак је био да сачека воз, откачи воз и испусти ваздух, извуче три вагона и врати их на перон пошто је воз требало да крене у 7,05 ујутру. У време тужиочевог повређивања видљивост је била добра, воз који је улазио у станицу имао је статус воза а не маневарског стања. Тужилац је био обучен за послове маневристе и био је упознат са прописима и актима из области заштите на раду, мерилима и средствима заштите и мерилима личне сигурности на раду као и са условима рада, техничким и технолошким карактеристикама средстава за рад и пословима и задацима на радном месту маневристе.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд закључује да је тужбени захтев тужиоца делимично основан јер је тужилац својим радњама допринео настанку штетног догађаја пошто се понашао на начин који није дозвољен, ускакао је у воз иако је свим прописима то забрањено, али истовремено закључио да је тужени знао да маневристи на недозвољен начин приступају пословима маневрисања, ускачу у воз приликом његовог кретања што угрожава сигурност оних који раде. Из таквог понашања првостепени суд је закључио да тужилац није поступао по правилима струке, а да је тужени толерисао такво понашање тужиоца и осталих радника који су радили на пословима маневриста јер је имао сазнање да се такр ради и да је допринос тужиоца и туженог подједнак (50% према 50%), због чега је делимично усвојио тужбени захтев.

Окружни суд одлучујући о жалби туженог, преиначио је првостепену пресуду у усвајајућем делу тако што је тужбени захтев тужиоца одбио. Ово, због тога што по схватању Окружног суда по одредби члана 50. став 1. Закона о заштити на раду радник је дужан да ради са пуном пажњом ради безбедности свог живота и здравља, да се придржава утврђених мера заштите на раду, да правилно рукује оруђем за рад и да се понаша по упутству за безбедан рад који утврди предузеће и да се

стара о спровођењу заштите на раду. Ову норму тужилац није поштовао што је искључиви узрок његове повреде на раду. Одредбама члана 16. тачка 20. Правилника о посебним мерама заштите на раду у железничком саобраћају ускакање и искакање из воза у кретању брзином преко 5 km на час, није дозвољено (овај воз се кретао већом брзином од дозвољене – 10 km на сат при уласку у станицу). Дакле, у ситуацији када је тужилац знао да се воз кретао већом брзином од дозвољене он је на свој ризик донео одлуку да ускочи у воз у покрету и на тај начин поступио супротно овом правилу због чега има услова за ослобођење туженог од одговорности из става 2. члана 177. Закона о облигационим односима због чега је тужбени захтев тужиоца одбио.

Основано се у ревизији тужиоца указује да је другостепени суд на потпуно и правилно утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право.

Одредбом члана 85. став 1. Закона о радним односима (*Службени гласник РС*, бр. 45/91...), према тексту важећем у време тужиоачевог повређивања било је прописано да ако радник претрпи штету на раду или у вези са радом, предузеће је дужно да раднику надокнади штету по начелима одговорности за штету. Одговорност послодавца по овој законској одредби може бити последица повреде права или повреде односно професионалног обољења. Послодавац одговара за штету ако постоји основ и услови одговорности и ако не постоје разлози за искључење одговорности. По схватању првостепеног суда, у конкретном случају не постоје разлози за искључење одговорности туженог послодавца, док по оцени другостепеног суда постоје услови за искључење одговорности туженог по члана 177. став 2. ЗОО јер је до штете дошло искључиво радњом оштећеног, овде тужиоца.

По оцени Врховног суда, закључак другостепеног суда није правилан. Ово, због тога што је одредбом члана 2. Закона о заштити на раду (*Службени гласник РС*, бр. 42/91...) према тексту важећем у време тужиоачевог повређивања прописано да заштита на раду представља саставни део организације рада и радног процеса и обухвата мере и средства која су неопходна за остваривање безбедних услова рада. Одредбом члана 6. истог Закона прописано је да је предузеће дужно да предузима одговарајуће мере за заштиту здравља и безбедност радника као и да спречава професионална обољења, док је чланом 55. истог Закона прописано да директор, односно привати послодавац одговара за спровођење и унапређивање заштите на раду, а радник који организује или руководи процесом рада сваки у свом делокругу одговоран је за спровођење заштите на раду, а нарочито у тачки 9. истог члана да забрани рад раднику који се не придржава прописаних мера заштите на раду и упутстава и који не користи средства и опрему личне заштите или одбије да поступи по упутству за безбедан рад.

Из утврђеног чињеничног стања произилази да је тужени имао сазнања да радници на пословима маневра ускачу у воз у кретању приликом обављања послова маневрисања и да је такву праксу, супротну прописима толерисао. Стога по оцени Врховног суда, тужени не може бити ослобођен од одговорности за штету коју је тужилац претрпео. Како је тужилац својим радњама допринео настанку штетног догађаја тако што се понашао на начин који није дозвољен, то је тужиочев допринос повређивању и насталој штети већи и износи 80% а допринос туженог 20%. Имајући у виду да је тужилац претрпео тешке телесне повреде које су оставиле трајне последице, да је тужилац повређен као млад човек, (имао је 22 године) да је инвалид (остао без обе ноге), то је висина штете од стране првостепеног суда правилно одређена и то за претрпљене физичке болове и страх по 100.000,00 динара, имајући у виду дужину и интензитет трајања физичких болова и страха. За умањење животне активности 300.000,00 динара, полазећи од процента умањења животне активности (70%) и њених манифестација а за унакаженост средњег степена која се огледа у потпуној ампутацији једне ноге високо изнад колена и друге ноге испод колена од 200.000,00 динара, правилном применом одредбе члана 200. Закона о облигационим односима. Приликом одмеравања накнаде суд је водио рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи накнада као и томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Преко досуђених износа тужбени захтев није основан, јер би то било противно циљу коме накнада служи (члан 200. став 2. ЗОО).

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 860/04 од 2. децембра 2004. године)

2.

Ако је до удеса изазваног мојорним возилом у покрету дошло искључивом кривицом једног имаоца, њај ималаи је дужан да накнади проузроковану штету по правилима о субјективној одговорности.

Из образложења:

Пресудом Општинског суда у Младеновцу број П. 64/02 од 25. 12. 2002. године ставом I обавезан је тужени да тужиоцу Миодрагу Максимовићу по основу накнаде штете за путничко возило „Застава 128 – Скала” исплати износ од 84.646,00 динара са затезном каматом од 19. 12. 2002. године до исплате. Ставом 4. изреке обавезан је тужени да тужиоцу Србољубу Аврамовићу по основу накнаде штете за путничко возило „Лада – Рива 1300” исплати износ од 21.337,20 динара. Тужбени захтев другоозначеног тужиоца преко досуђеног износа главнице и тужбени захтев тужилаца за затезну камату на део главнице почев од 17. 2. 1999. године до 18. 12. 2002. године одбијен је као неоснован. Ставом VII изреке обавезан је тужени да тужиоцу Миодрагу Максимовићу на име трошкова парничног поступка плати износ од 29.305,00 динара,

а тужиоцу Србољубу Аврамовићу по наведеном основу износ од 17.583,00 динара.

Пресудом Окружног суда у Београду број Гж. 6396/03 од 10. 6. 2003. године одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена је наведена првостепена пресуда у ставу IV изреке. Иста пресуда је преиначена у ставу I изреке тако што је обавезан тужени да тужиоцу Миодрагу Максимовићу на име накнаде штете за путничко возило „Застава 128 – Скала” исплати 45.603,40 динара са законском затезном каматом од 19. 12. 2002. године до исплате. Преко наведеног износа, а за износ од 39.037,60 динара са припадајућом каматом на тај износ, тужбени захтев је одбијен као неоснован. Решено је да свака странка сноси своје парничне трошкове.

Благовременом и дозвољеном ревизијом тужиоци побијају другостепену пресуду у делу у којем је преиначена првостепена пресуда, те одлучено о трошковима поступка. Пресуду у наведеном делу побијају због погрешне примене материјалног права.

Републички јавни тужилац се није изјаснио о изјављеној ревизији, а тужени није поднео одговор на ревизију.

Испитујући побијану другостепену пресуду у смислу члана 386. Закона о парничном поступку ревизијски суд је нашао да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању тужени је дана 12. 12. 1997. године изазвао саобраћајну незгоду на тај начин што је управљајући трактором за који је била прикачена приколица, крећући се уназад и укључујући се у саобраћај из дворишта своје породичне куће, а претходно се није уверио да то може учинити безбедно без опасности по друге учеснике у саобраћају, услед чега је тужилац Србољуб Аврамовић који је управљао путничким возилом марке „Лада – Рива 1300”, крећући се својом коловозном траком приликом наиласка на део пута испред куће туженог, у намери да избегне контакт са задњим делом приколице, прешао у леву коловозну траку и предњим чеоним делом ударио у возило марке „Застава 128 – Скала” којим је управљао Миодраг Максимовић крећући се из супротног правца својом коловозном траком.

Према налазу вештака утврђена је висина штете на путничком возилу тужиоца Миодрага Максимовића у износу од 84.646,00 динара на дан 19. 12. 2002. године, а на путничком возилу тужиоца Србољуба Аврамовића у износу од 35.562,00 динара. У првостепеној пресуди је утврђено да не постоји кривица тужиоца Миодрага Максимовића за штету, а да је грађанско-правна одговорност тужиоца Србољуба Аврамовића за предметну штету у висини од 40% и туженог Зорана Лукића у висини од 60%.

Према одредбама члана 178. став 1. ЗОО у случају удеса изазваног моторним возилом у покрету који је проузроковао искључивом кривицом једног имаоца, примељују се правила о одговорности по основу кривице.

Пресудом Општинског суда у Младеновцу број К. 149/99 од 14. 7. 1998. године, која је потврђена пресудом Окружног суда у Београду број Кж. 2726/98 од 30. 12. 1998. године, утврђена је кривица туженог Зорана Лукића за предметни саобраћајни удес. Одговорност туженог имаоца трактора са приколицом, према тужиоцу Миодрагу Максимовићу решаван је на плану субјективне одговорности. Она, дакле, зависи од кривице за удес. Како је до оштећења на путничком возилу тужиоца Миодрага Максимовића дошло кривицом туженог, а доприноса тужиоца Максимовића нема, следи закључак да је он дужан да овом тужиоцу накнади проузроковану штету у целости (члан 154. став 1. и члан 158. ЗОО).

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 3009/03 од 3. јуна 2004. године)

3.

Ималац моторног возила и осигуравајуће друштво код кога је ималац моторног возила био осигуран од одговорности солидарно од одговорни сродницима настипрадало за претприљене душевне болове због смрти блиског лица.

Из образложења:

Делимичном пресудом Првог општинског суда у Београду П. 1313/2000 од 3. 7. 2001. године, ставом првим и другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужилаца и обавезани су тужени да солидарно тужиоцима Чонгуру Иштвану Кадару и Илдико Ухелски, на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због смрти оца плате по 300.000,00 динара, све са законском затезном каматом почев од 3. 7. 2001. године, до исплате. Ставом трећим и четвртим изреке, обавезани су тужени да солидарно на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због смрти блиских лица. плате тужиљи Габријели Кадар због смрти родитеља 600.000,00 динара, а тужиљи Маргити Фабијан због смрти ћерке 300.000,00 динара, све са законском затезном каматом почев од 3. 7. 2001. године, до исплате. Петим и шестим ставом изреке наведене делимичне пресуде Првог општинског суда у Београду, одбијен је тужбени захтев тужилаца Чонгора Иштвана Кадара и Илдико Ухелски, којим су тражили да се обавежу тужени да им солидарно на име накнаде ове нематеријалне штете, плате још по 300.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана пресуђења до исплате, као неоснован. Седмим ставом изреке одбијен је тужбени захтев тужиље Габријеле Кадар, којим је тражила да се обавежу тужени да јој солидарно на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због смрти родитеља плате још 600.000,00 динара, са законском затез-

ном каматом почев од дана пресуђења до исплате, као неоснован. Осим и деветим ставом изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље Маргите Фабијан којим је тражила да се обавезу тужени да јој солидарно на име накнаде ове нематеријалне штете за душевне болове због смрти ћерке плате још 300.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана пресуђења до исплате, као неоснован, и констатовано је да ће о трошковима поступка суд одлучити доцнијом пресудом.

Одлучујући о жалбама странака Окружни суд у Београду је пресудом Гж. 2464/03 од 8. 9. 2003. године, ставом првим изреке, одбио жалбе тужених као неосноване и првостепену делимичну пресуду потврдио у ставу првом, другом, трећем и четвртном изреке. Другим ставом изреке наведене пресуде Окружног суда у Београду, одбијена је жалба тужилаца као неоснована и првостепена делимична пресуда је потврђена у ставу петом, шестом, седмом, осмом и деветом изреке.

Против наведене пресуде Окружног суда у Београду, тужиља Габријела Кадар и тужени АТП „Ласта”, благовремено су изјавили ревизије, због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 386. ЗПП, и нашао да ревизија тужиље Габријеле Кадар није основана, а ревизија туженог АТП „Ласта” је делимично основана.

У проведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 11. ЗПП на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Наводи ревизија о погрешној примени материјалног права, тужиље Габријеле Кадар нису основани, а туженог АТП „Ласта” су делимично основани.

Према утврђеном чињеничном стању, у саобраћајној незгоди 1. 10. 1981. године на аутопуту Београд–Нови Сад, погинули су Иштван Ђерђ Кадар и Корнелија Кадар из Румуније, путници у аутобусу туженог предузећа, који је у моменту незгоде био осигуран код тужене компаније. Незгоду је изазвао Радован Релић, теретним возилом рег. бр. СМ 686-88, који је поводом те незгоде осуђен правоснажном пресудом Општинског суда у Старој Пазови К. 332/83 од 26. 9. 1984. године, за тешко дело против безбедности јавног саобраћаја. Тужиоци Чонгор Иштван Кадар, Илдико Ухелски и Габријела Кадар су деца погинулог Иштвана Ђерђ Кадара, тужиља Габријела Кадар је ћерка погинуле Корнелије Кадар, а тужиља Маргит Фабијан је мајка погинуле Корнелије Кадар. Тужиоцима је тужена осигуравајућа организација на име накнаде штете проузроковане наведеном саобраћајном незгодом исплатила укупно 3.054.499,00 тадашњих динара, што према налажењу нижестепених судова, на дан настанка штете износи 61,09% од лимита осигуране суме, који је тада износио 5.000.000,00 тадашњих динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су правилно применили материјално право када су закључили

да су тужени: Компанија као осигуравач од ауто одговорности и Предузеће као ималац моторног возила (аутобуса), на основу одредаба чл. 173, 174, 178. ст. 4, чл. 414, 684. и члан 897. ЗОО, и члан 93. Закона о основама система осигурања имовине и лица, сагласно уговорима између наше државе и држава Републике Мађарске и Републике Румуније из 1961, 1968. и 1986. године, солидарно одговорни за накнаду ове штете тужиоцима, с обзиром да су у аутобусу туженог предузећа 1. 10. 1981. године, на аутопуту Београд – Нови Сад, осигураним у моменту незгоде код тужене Компаније, погинули отац тужилаца Чонгора, Илдико и Габријеле, мајка тужиље Габријеле и ћерка тужиље Маргит, као путници и трећа лица.

Тужиоци су због погибије ћерке и родитеља, претрпели и трпе душевне болове који оправдавају досуђивање правичне накнаде у смислу члана 200. став 1. у вези с чланом 201. став 1. ЗОО. Како је тужена осигуравајућа организација тужиоцима исплатила део накнаде штете, који како то правилно утврђују нижестепени судови износи 61,09% од лимита осигуране суме, у моменту незгоде, тужени су у обавези да тужиоцима исплате преостали део, до пуног износа накнаде ове нематеријалне штете, према околностима у моменту пресуђења.

Међутим, ревизијом туженог предузећа основано се побијају пресуде нижестепених судова у погледу висине правичне новчане накнаде досуђене тужиоцима за претрпљене душевне болове због смрти блиских лица. Наиме, полазећи од свих околности које су утврдили нижестепени судови по оцени Врховног суда, правичну накнаду тужиоцима у смислу члана 200. став 2. 300, у вези с чланом 223. ЗПП, представљају износи од по 150.000,00 динара, тужиоцима Чонгору Иштвану Кадару и Илдико Ухелски, 300.000,00 динара тужиљи Габријели Кадар и 200.000,00 динара тужиљи Маргити Фабијан, с обзиром на природу новчане накнаде и њену друштвену сврху. Већи износ накнаде нематеријалне штете, према околностима у време доношења првостепене пресуде, за душевне болове због смрти родитеља тужиљи Габријели Кадар, не оправдавају новчану накнаду као сатисфакцију у складу с одредбом члана 200. ЗОО.

Како су нижестепени судови приликом одмеравања висине правичне накнаде тужиоцима за овај вид штете, погрешно применили материјално право, Врховни суд је преиначио нижестепене пресуде и одбио је тужбени захтев тужилаца за исплату износа од још по 150.000,00 динара, тужиоцима Чонгору Иштвану Кадару, и Илдико Ухелски, још 300.000,00 динара тужиљи Габријели Кадар и још 100.000,00 динара тужиљи Маргити Фабијан, јер би досуђивање и ових износа било противно циљу коме ова накнада служи и погодновало би тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Како је висина ове нематеријалне штете утврђена према околностима у време доношења делимичне првостепене пресуде 3. 7. 2001.

године, тужиоцима на досуђене износе накнаде штете припада и право на затезну камату у смислу члана 277. став 1. ЗОО у вези с чланом 1. Закона о висини стопе затезне камате.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 165/04 од 25. фебруара 2004. године)

4.

Држава СРЈ је објективно одговорна за штету коју су пријавили њених оружаних снага припадници у ратном периоду од 24. марта до 26. јуна 1999. године.

Из образложења:

Пресудом Другог општинског суда у Београду П. 6364/01 од 4. 12. 2002. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца Слађана Перића из Београда, па је обавезана тужена да му на име накнаде нематеријалне штете исплати следеће износе: на име претрпљених физичких болова износ од 170.000 динара, на име претрпљеног страха износ од 170.000 динара, на име претрпљених душевних болова због наружености износ од 250.000 динара и на име претрпљених душевних болова због умањене животне активности износ од 500.000 динара, односно укупан износ од 1.090.000 динара са законском затезном каматом од 4. 12. 2002. године па до исплате у року од 15 дана од дана пријема пресуде. Ставом другим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца Слађана Перића преко износа досуђених ставом првим изреке, а до тражених износа. Ставом трећим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиље Милке Перић, па је обавезана тужена да јој на име накнаде нематеријалне штете по основу душевних болова због нарочито тешког инвалидитета сина Слађана Перића исплати износ од 250.000 динара, са законском затезном каматом од 4. 12. 2002. године па до исплате у року од 15 дана од дана пријема пресуде. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље Милке Перић преко износа досуђеног ставом трећим изреке, а до траженог износа. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима на име парничних трошкова исплати износ од 178.425 динара.

Пресудом Округног суда у Београду Гж. 2943/03 од 9. 4. 2003. године, делимично је усвојена жалба тужиоца па је преиначена првостепена пресуда у делу који се односи на накнаду нематеријалне штете тужиоцу Слађану Перићу тако што је обавезана тужена да му на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због умањене животне активности поред досуђеног износа од 500.000 динара исплати износ од још 130.000 динара и за претрпљене душевне болове због наружености поред досуђеног износа од 250.000 динара исплати износ од још 70.000 динара, са законском затезном каматом од 9. 4. 2003. године па до исплате, у року од 15 дана од дана пријема пресуде, док је преко овако досуђених износа тужбени захтев одбијен као неос-

нован, као и у делу којим је одлучено о парничним трошковима тако што је обавезана тужена да тужиоцима накнади парничне трошкове у укупном износу од 198.429 динара. У осталом делу жалба тужиоца одбијена је као неоснована.

Против пресуде Окружног суда у делу који се односи на накнаду нематеријалне штете тужиоцу Слађану Перићу, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 386. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија делимично основана.

У проведеном поступку није учињена битна повреда одредбе парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 11. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је као војни обвезник резерве у саставу ВП 1351/2 Приштина 26. 3. 1999. године при извршавању борбених задатака у реону северног дела насеља Обилић приликом напада шиптарских терористичких банди стрељачком ватром, рањен у пределу кичменог стуба. Повреде које је тужилац претрпео представљају тешке телесне повреде и у моменту повређивања су биле опасне по живот. Доњи део тела му је потпуно одузет. Болове јаког интензитета трпео је од момента повређивања до доласка у болницу. током болничког лечења укупно три дана, болове средњег интензитета око три месеца, а болове лаког интензитета трпи и данас. Наружење је изражено у јаком степену са унакажењем које код околине изазива сажаљење. Општа животна способност је умањена 90% због потпуне парализације доњих екстремитета са губитком контроле столице и мокрења, везан је за колица и не може се сам премештати са колица на кревет, а има туђу негу и помоћ. Страх је код тужиоца након повређивања трајао 15 дана јаког интензитета, затим су се јавиле неуролошке тегобе у трајању од годину дана, а последице су трајног карактера које ће трајати до краја живота с обзиром на психичко стање на граници средњег и тешког степена, а изражен је комплекс ниже вредности због кретања у колицима, скретања пажње околине и сажаљења. Тужилац прима личну инвалиднину, накнаду за туђу помоћ и негу и ортопедски додатак. Рођен је 1973. године. Интензитет претрпљеног страха, врста и последице психичке болести, врсте повреде, боловакоје је тужилац трпео, наруженост, као и укупно умањење животне активности од 90% утврђени су на основу усклађених налаза и мишљења судских вештака неуропсихијатра и хирурга ортопеда.

Код тако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су закључили да је тужена одговорна за причињену штету. Одговорност тужене Државе СРЈ за штету проузроковану припадницима оружаних снага у ратном периоду од 24. 3. 1999. године до 26. 6. 1999. године. заснива се на објек-

тивној одговорности у смислу чл. 173. и 174. ЗОО, као и по основу начела правичности, солидарности и узајамности.

Међутим, основано се ревизијом тужиоца напада висина досуђене накнаде штете за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, јер је Врховни суд нашао да је ова накнада прениско досуђена. Наиме, с обзиром на врсту и степен умањења животне активности, сходно одредби члана 200. ЗОО уз примену члана 223. ЗПП, Врховни суд налази да је накнада ове штете тужиоцу у висини од 730.000 динара одговарајућа околностима случаја и сврси ради које се досуђује. Стога је тужена обавезана да тужиоцу накнади ову штету, како је то у изреци ове ревизијске одлуке наведено, док је преко ове висине тужбени захтев неоснован.

Досуђена накнада штете за претрпљене физичке болове, претрпљени страх и претрпљене душевне болове због наружености, представља примерену и правичну новчану сатисфакцију, те се неосновано ревизијом оспорава висина досуђених износа по овим основима.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 265/04 од 10. марта 2004. године)

5.

Власник њаса одговара као ималац ојасне сивари за сву штећу коју његов њас проузрокује.

Из образложења:

Побијаном пресудом у ставу првом изреке делимично је усвојен тужбени захтев, па је обавезан тужени да тужиоцу на име накнаде штете исплати по основу претрпљених физичких болова износ од 20.000,00 динара, по основу претрпљеног страха износ од 10.000,00 динара и по основу трошкова лечења и операције пса износ од 12.527,50 динара, све са законском затезном каматом почев од 17. 6. 2004. године до исплате у року од 15 дана. Ставом другим изреке одбијен је тужбени захтев за износ од 10.000,00 динара, на име претрпљених физичких болова и за износ од 20.000,00 динара, на име претрпљеног страха, као и захтев тужиоца да на досуђене износе по основу претрпљених физичких болова и страха и по основу трошкова лечења и операције пса од 12.527,50 динара исплати камату за период од 27. 8. 2001. до 17. 6. 2004. године. Ставом трећим изреке обавезан је тужени да тужиоцу на име парничних трошкова плати износ од 18.014,80 динара, у року од 15 дана по пријему пресуде.

Против наведене пресуде тужени је благовремено изјавио жалбу побијајући исту у ставу првом и трећем изреке због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, погрешне примене материјалног права и одлуке о трошковима.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 365. ЗПП, Окружни суд је нашао:

Жалба није основана.

При доношењу побијане одлуке нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. ЗПП на које другостепени суд пази по службеној дужности.

Одлучне чињенице за решење ове правне ствари су потпуно и правилно утврђене и на исте је правилно примењено материјално право, тако да се жалбом и из ових жалбених разлога неосновано побија правилност донете првостепене одлуке.

По проведеном поступку је утврђено да је 1. 8. 2001. године око 9,00 часова ујутру испред улаза у зграду у којој тужени станује пас туженог, расе ротвајлер, кога је тужени извео у шетњу, напао тужиоца и његовог пса паце пекинезер наневши тужиоцу лаке телесне повреде у виду раздеротине врха десног кажипрста и раздеротину јагодичног предела десне стране лица, а псу тужиоца раздеротине перијалне регије са расцепом око аналног отвора. Од задобијених повреда тужилац је трпео бол јаког интензитета у трајању од 24 часа, затим бол средњег интензитета у трајању од 3 дана, а потом бол слабог интензитета у трајању од 10 дана. У моменту задобијања повреда тужилац је претрпео страх високог интензитета који је трајао колико и напад – неколико минута који страх је потом замењен секундарним страхом умереног интензитета у трајању од 7 дана, а затим страх слабог интензитета око 2 месеца, стим да претрпљени страх није код тужиоца оставио последице у психичкој сфери. У предметном штетном догађају тужилац је претрпео и материјалну штету у виду учињених издатака за операцију и лечење повређеног пса који према ценама у време доношења судске одлуке износе 12.527,50 динара. Утврђено је и то да критичном приликом тужилац свог пса није држао на повоцу нити је пас имао заштитну корпу а што тужени није ни спорио.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања правилан је закључак првостепеног суда да је тужени у смислу одредбе члана 174. ЗОО у обавези да тужиоцу накнади насталу материјалну и тражене видове нематеријалне штете при чему је првостепени суд правилно у смислу члана 200. ЗОО у вези с чланом 223. ЗПП одмерио висину накнаде за претрпљене болове и страх узевши при томе у обзир све околности конкретног случаја. За своју одлуку првостепени суд је дао јасне и ваљане разлоге које прихвата и Окружни суд.

Оцењујући жалбене наводе туженог Окружни суд налази да се истима не доводи у сумњу правилност утврђеног чињеничног стања. Наиме, без утицаја је у конкретном случају указивање у жалби на неприхватљивост исказа саслушаних сведока и стим у вези потреба за сучоћењем саслушаних сведока и туженог. Ово стога што из списка прозилази да је тужени био присутан на рочишту од 17. 6. 2004. године на-

кон чијег закључења је и донета побијана одлука, а на ком рочишту је између осталих доказа прочитан и исказ салушаних сведока који тужени није оспорио нити је предложио да се у допуни доказног поступка изврши суочење између туженог и саслушаних сведока. Жалбом се практично неосновано напада оцена доказа, с обзиром да је првостепени суд код оцене доказа узео у обзир све околности конкретног случаја и на основу тога стекао уверење о њиховој доказној вредности.

Како се жалбеним наводима туженог правилност донете првостепене одлуке у побијаном делу не доводи у питање, а имајући у виду да је правилна и одлука о трошковима, с обзиром да је иста донета у складу са одредбама чл. 154 и 155 ЗПП, то је жалба одбијена као неоснована, те је сходно члану 368. ЗПП одлучено као у изреци.

(Пресуда Окружног суда у Београду, Гж. 11795/04 од 29. децембра 2004. године)

6.

Наручилац и извођач радова су солидарно одговорни за штећу у вези са невалидијом израдом београдске подлоге на којој је у тузиоцијом стању издати паркет.

Из образложења:

Пресудом Трећег општинског суда у Београду П. 4119/96-98 од 28. 1. 1998. године усвојен је тужбени захтев па је тужени обавезан да отклони недостатке у стану бр. 13 на првом спрату зграде у Улици Булевар револуције бр. 261, тако што ће паркет у целом стану скинути, урадити нову подлогу и поставити нов паркет на тој квалитетној подлози у року од 30 дана по правоснажности пресуде, што уколико не учини тужилац је овлашћен да ове радове изведе преко другог овлашћеног лица или организације на терет туженог, те ставом другим обавезан тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка.

Пресудом Окружног суда у Београду Гж. 7154/98 од 22. 3. 1999. године потврђена је првостепена пресуда а жалба туженог одбијена као неоснована.

Против пресуде Окружног суда у Београду тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде у оквиру овлашћења из члана 386. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија туженог основана.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац се у стан бр. 13 на првом спрату зграде у Улици Булевар револуције бр. 261 у Београду уселио почетком 1974. године у својству носиоца станарског права. Тужилац је стан откупио марта 1991. године. Кратко време по усељењу у стан паркет у стану почео је да се одлепљује, па је по захтеву тужиоца упућеног правном претходнику туженог извођач радова ГП „Нап-

ред” отклонио уочене недостатке, али су се они удаљем току тужиоачевог становања поново појављивали и проширивали. На први писмени захтев упућен од стране тужиоца правном претходнику туженог 1982. године да се недостаци на паркету у стану отклоне, правни претходник туженог је писмено одговорио да за то нема довољно средстава. У даљем току је уследила преписка између тужиоца и правног претходника туженог и туженог, као и усмени контакти поводом поправке паркета у тужиоачевом стану, али паркет није поправљен, па је тужилац поднео тужбу и против извођача радова ГП „Напред” и туженог. Правоснажном пресудом П. 1154/91-93 од 24. 2. 1993. године одбијен је као неоснован тужбени захтев у односу на туженог ГП „Напред”.

Вештачењем од стране вештака грађевинске струке утврђено је да је узрок одвајања паркета у тужиоачевом стану некавалитетно изведена бетонска подлога на којој је паркет постављен, па је према мишљењу вештака у тужиоачевом стану неопходно цео паркет скинути, урадити нову подлогу и поставити нов паркет на тој квалитетној подлози.

Полазећи од ових чињеница нижестепени судови су применом одредаба Закона о стамбеним односима (*Службени гласник СРС*, бр. 12/90), који је важио у време подношења тужбе и Закона о стамбеним односима (*Службени гласник СРС*, бр. 29/73, 30/80 и 8/81), који је важио у време настанка спорног. односа, усвојили тужбени захтев, те обавезали туженог да тужиоцу отклони насталу штету, јер је основ одговорности туженог у овим прописима као и у одредбама Самоуправног споразума о правима и обавезама, удруживању и одржавању стамбених зграда и станова удружених у општинске заједнице становања и удружену београдску заједницу становања (*Службени лист Града Београда*, бр. 8/78).

Међутим, основано се у ревизији туженог указује да због погрешне примене материјалног права чињенично стање на коме су засноване нижестепене одлуке није потпуно и правилно утврђено.

По становишту Врховног суда спорни правни однос не решава се применом прописа којима је регулисано инвестиционо одржавање, како су то учинили нижестепени судови (Закона о стамбеним односима и Самоуправног споразума о правима и обавезама управљања и одржавању стамбених зграда и станова удружених у београдску заједницу становања) већ одредбама Закона о облигационим односима којима је регулисана материја уговора о делу и уговора о грађењу (члан 615, 616, 618. у вези с чл. 643, 644. и 207. Закона о облигационим односима).

Полазећи од мишљења вештака да је до оштећења паркета у тужиоачевом стану дошло због некавалитетно изведене подлоге на којој је постављен паркет, првостепени суд није разјаснио да ли се ради о не-

достатку у изради грађевине која се тиче њене солидности за коју би одговарао извођач радова, уколико би се ови недостаци показали за време од 10 година од предаје и пријема радова како је то прописано чланом 644. Закона о облигационим односима. Тужени је у току поступка, а то чини и у ревизији, истицао да је штета у тужиоцевом стану која се огледа у подизању паркета настала као последица недостатака у градњи од стране извођача радова и то за време гарантног рока за коју би према цитираном члану одговарао извођач радова. Осим тога, у поступку није утврђено да ли је тужени наручилац посла да би по основу члана 207. Закона о облигационим односима солидарно са извођачем радова одговарао за штету која је настала у вези с извођењем радова. Како због погрешне примене материјалног права нису утврђене све одлучне чињенице за оцену основаности постављеног тужбеног захтева, то су обе нижестепене пресуде морале бити укинуте.

У поновном поступку, првостепени суд ће потпуно и правилно утврдити све одлучне чињенице за правилну примену материјалног права из цитираних одредаба Закона о облигационим односима и одлуку о тужбеном захтеву, тако што ће утврдити да ли је тужени био наручилац посла да би могао солидарно одговарати са извођачем радова, или се ради о недостацима у изради грађевине за коју одговара извођач радова, поновном оценом већ изведених и по потреби нових доказа, те потом донети нову правилну одлуку о тужбеном захтеву.

(Решење Верховног суда Србије, Рев. 5826/99 од 22. јануара 2001. године)

7.

Ошћенник који је својим понашањем допринео да му шћенца буде причинена има право на накнаду умањену у оном сћену у коме је сам допринео настипуању шћенце.

Из образложења:

Пресудом Другог општинског суда у Београду П. 2237/03 од 30. 4. 2004. године у ставу један њене изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиље, па је обавезан тужени да тужиљи на име накнаде нематеријалне штете исплати, и то: због претрпљених физичких болова износ од 198.000,00 динара, на име претрпљеног страха износ од 108.000,00 динара, на име наружености износ од 144.000,00 динара и на име душевиних болова због умањења опште животне способности износ од 450.000,00 динара, односно укупно 900.000,00 динара са законском затезном каматом на овај износ почев од 30. 4. 2004. године као дана пресуђења па до коначне исплате, у року од 8 дана од дана пријема писменог отправка пресуде, ставом два њене изреке одбијен је тужбени захтев тужиље преко досуђених па до тражених износа и то у делу у коме је тражена накнада: на име претрпљених физичких болова за износ преко досуђених 198.000,00 динара па до тражених 400.000,00 динара, на име претрпљеног страха за износ преко досуђених

108.000,00 динара па до траженог износа од 250.000,00 динара, на име наружености за износ преко досуђених 144.000,00 динара па до тражених 200.000,00 динара и на име душевних болова због умањења опште животне способности за износ преко досуђених 450.000,00 динара па до тражених 500.000,00 динара све са законском затезном каматом почев од 30. 4. 2004. године па до исплате, као неоснован, док је ставом три њене изреке обавезан тужени да тужиљи на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 101.510,00 динара у року од 8 дана од дана пријема писменог отправка пресуде.

Против ове пресуде жалбе су благовремено изјавили и то тужиља у односу на став два изреке због погрешне примене материјалног права, а тужени у односу на став један и три њене изреке, због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешној примени материјалног права и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања (део изреке у коме странке нису успеле у спору).

Испитујући правилност побијане пресуде у границама овлашћења из одредбе члана 365. ЗПП, Окружни суд у Београду као другостепени суд је нашао:

– жалба туженог је неоснована, а жалба тужиоца делимично основана.

У поступку доношења побијане пресуде у односу на став један и два њене изреке нема битних повреда одредаба парничног поступка из одредбе члана 354. став 2. ЗПП, нити других битних повреда одредаба парничног поступка које би биле од утицаја на њену правилност и законитост.

Према чињеничном утврђењу у првостепеном поступку овом делу следи: да је тужиља као запослена у радном односу код туженог дана 24. 12. 1994. године претрпела повреду на раду на тај начин што је при повратку из продавнице где је куповала доручак пала на улазним степеницама пословне зграде туженог (улаз у пословну зграду Железничке станице „Београд“, Савски трг) где јој је било место рада, да је назначена подлога улазних степеница од бетона, да степенични простор нема ограду, да је обавеза туженог била да одржава – чисти улаз у пословну зграду са Савског трга, да је назначена подлога улазних степеница била клизава због поледице у време пада тужиље, те да је реконструкција Железничке станице „Београд“ завршена 15. 9. 1994. године. Такође је утврђено да је тужиља у време повређивања била стара 42 године, да је назначеном приликом задобила тешку телесну повреду изазвану падом у виду прелома надколенице, у пределу врата, да је због тога трпела бол јаког интензитета од момента повређивања и после две операције и у току рехабилитације стационарно и амбулантно уз адекватну медикаментну терапију укупно 10 дана, да је бол средњег интензитета трајао годину дана као последица операције и после оперативног лечења (јер се радило о некрози главне бутне кости),

а потом бол лаког интензитета који је трајао до краја непрекидног лечења и даље, да је код тужиље дошло до тешког степена наружења које се огледа у отежаном ходу са помагалима или уз придржавање за предмете, или уз помоћ друге особе, да је животна активност тужиље због ове повреде умањена за 50% што је последица депресије и скраћења ноге за око 5 cm због чега ће тужиља у даљем току свога живота свакодневне животне потребе везано за дуже стајање и ходање и пешачење, припремање хране и одржавање хигијене обављати са отежаним напором (усаглашено мишљење вештака ортопеда-травматолога и неуропсихијатра) да је примарни страх приликом повређивања трајао око 30 минута и био високог интензитета, да је секундарни страх високог интензитета трајао укупно око пет дана (тужиља је три пута оперисана, трпела је јаке болове, бојала се инвалидитета), те секундарни страх средњег интензитета трајао укупно око месец дана (тужиља се споро опорављала после лома кука, трпела болове и није могла да се креће без помагала), да је секундарни страх ниског интензитета трајао око две године (није дошло до оздрављајућег опоравка повређеног кука, а појавиле су се и компликације) и да је претрпљени страх оставио трајне последице на тужиљино психичко здравље због чега она испољава знаке депресије.

Првостепени суд је на овако правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно применио материјално право када је утврдио да постоји подељена одговорност тужене и тужиље са њеним доприносом од 10% и такође правилно применио одредбу члана 200. ЗОО код одмеравања накнаде нематеријалне штете по назначеним основима, дајући за своју одлуку разлоге које у свему као јасне, прецизне и потпуне прихвата и овај суд као другостепени у поступку њене жалбене контроле.

Наиме, према одредби члана 154. став 1. ЗОО ко другој проузрокује штету, дужан је накнадити уколико не докаже да је штета настала без његове кривице. У датој ситуацији правилно закључује првостепени суд у ожалбеној пресуди да постоји материјална одговорност на страни тужене стране, јер је пропустила да створи безбедне услове у погледу кретања запослених, али и других лица на улазном делу у своју пословну зграду због чега су улазне степенице биле прекривене ледом, па зато клизаве и самим тим биле узрок повређивања тужиље у конкретном случају. На тај начин тужена страна је поступила супротно одредби члана 6. став 1. тачка 4. Закона о заштити на раду према чијем садржају је предузеће дужно да предузме одговарајуће мере за заштиту здравља и безбедности радника и с тим у вези да спроведе мере превенције у погледу радних услова. На све то правилно указује и ожалбена пресуда у свом образложењу наводом да је тужени у обавези да одржава, чисти улаз у пословну зграду са Савског трга и да у датој ситуацији није створио безбедне услове рада у смислу члана 3. став 1. тачка 1. Закона о заштити на раду.

Правилан је и закључак ожалбене пресуде да у датој ситуацији постоји и допринос тужиље насталој повреди процентуално исказан у вредности од 10%, а применом правила из одредбе члана 192. ЗОО. Тужиља је знала како то наводи првостепени суд у ожалбеној пресуди да је назначена подлога клизава, а имајући у виду и временске прилике, тога дана је на ноге обула чизме које су имале повишену пету од прилике 2,5 cm и није се придржавала за зид. То у битном потврђује исказ саме тужиље саслушане у својству странке (записник са рочишта за главну расправу од 30. 4. 2004. године), па је правилно првостепени суд применом одредбе члана 192. ЗОО – подељена одговорност и нашао да постоји допринос тужиље насталој штети, правилно одмерио степен њеног доприноса и с тим у вези досудио јој сразмерно смањену накнаду штете водећи рачуна о свим околностима конкретног случаја.

Досуђени износи по назначеним основима нематеријалне штете (физици бол, страх, душевни бол због наружености и душевни бол због умањења животне активности) правилно су утврђени и за назначени проценат с обзиром на допринос тужиље умањена вредност накнаде по тим основима. Ти износи представљају правичну накнаду-сатисфакцију тужиљи и не погодују тежњама противно њиховој сврси, па се и у овом делу ожалбена пресуда заснива на правилно примени одредбе члана 200. ЗОО.

Правилно је досуђена и камата од дана пресуђења до исплате применом правила из одредбе чл. 186, 277. и 324. став 1. ЗОО, а имајући у виду да су вредности по назначеним основима нематеријалне штете досуђене према стању материјално правног односа на дан пресуђења у овој парничној ствари.

Погрешно жалба тужиоца инсистира на искључивој одговорности тужене стране за насталу штету наводом да би овај став првостепеног суда био прихватљив у случају да је утврђено да је назначени простор био сув и неоштећен, или да су уза зид били причвршћени рукодржачи. Ово са разлога што је и према исказу саме тужиље она видела да је на улицама клизаво па јој је то било упозорење да се у датој ситуацији креће са повећаном пажњом, а такође и да предузме потребне мере с циљем смањеног ризика од повређивања. У том смислу карактеристичан је и исказ тужиље да су степенице исто биле клизаве и да се она назначеном приликом није држала за зид. Наравно, то не искључује материјалну одговорност тужене стране као послодавца и организатора посла, али не искључује ни допринос тужиље настанку штете у назначеном проценту.

Тужена страна у жалби наводи да су спорног дана били уобичајени временски услови за то доба године (појава поледице слабог интензитета, а не ледена киша) и да је тужиља била дужна да се понаша са пуном пажњом ради безбедности свога живота и здравља. Међутим, погрешно закључује да до повреде не би ни дошло да се тужиља крета-

ла са пуном пажњом. Наиме, ризик од повређивања постоји увек када је подлога клизава, а за стварање безбедних услова рада одговоран је тужени послодавац. Тачно је да постоји и допринос тужиле насталој повреди на раду назначеном приликом, али тај допринос није занемарен у поступку доношења ожалбене пресуде, већ је правилно оцењен како у погледу његовог присуства тако и у погледу обима.

Навод жалбе туженог да је тужилца била једина особа која се тог дана повредила на степеницама, иако није била једина особа која се кретала тим степеницама, зато остаје без значаја.

Према одредби члана 50. Закона о заштити на раду, радник је дужан да ради са пуном пажњом ради безбедности свога живота и здравља, што је и првостепени суд имао у виду у поступку доношења ожалбене пресуде када је утврдио да постоји и допринос тужиле насталој штети. Зато нема покриће навод жалбе туженог да је у датој ситуацији погрешно примењена одредба чл. 50. и 54. Закона о заштити на раду.

Одредба члана 54. овог закона инсистира на дужности радника да одмах обавести одговорног радника о другим недостацима који могу угрозити безбедност на раду. Међутим, имајући у виду назначене прилике и стање подлоге на улазним степеницама у пословну зграду туженог послодавца где се тужилца повредила, туженом није могло остати непознато да је назначена подлога клизава и да зато садржи повећани ризик од повређивања онога ко се по њој креће.

Код претходних разлога правилно је одмерен и проценат доприноса тужиле насталој штети, јер је примарна одговорност туженог послодавца имајући у виду да је његова била обавеза да створи безбедне услове кретања на улазним степеницама у своју пословну зграду. Ради тога су наводи жалбе туженог и у овом делу без основа.

Правилно жалба тужиоца утврђује да је проценат умањења животне активности тужиле 50% и указује на назначене последице прелома главне бутне кости са некрозом исте, контрактуром кука јачег степена, скраћењем ноге за 5 cm и депресијом изазваном тешком повредом операцијама и дугим лечењем. Међутим, занемарује и вредност досуђеног износа по основу душевног бола због умањења животне активности тужиле. Право на накнаду због смањења или губитка животне активности односи се на смањену могућност, односно немогућност оштећеног да врши, односно упражњава оне активности којима је раније био испуњен његов живот. Првостепени суд имајући у виду утврђено, правилно је одмерио правичну накнаду тужилци по овом виду нематеријалне штете која ће представљати сатисфакцију тужилци – накнаду за душевни бол због губитка животне активности у назначеном обиму. Супротно досуђени износи преко те вредности били би противни сврси којој та накнада служи, па је зато правилно одбијен

тужбени захтев тужиље за већи износ по овом виду накнаде нематеријалне штете.

Ово посебно имајући у виду и назначени проценат доприноса тужиље као оштећеника насталој штети за коју вредност је умањен претходно утврђен износ накнаде штете.

Неосновани су наводи у жалби тужиље на околност вредности досуђеног износа нематеријалне штете по основу физичког бола. Све околности које наводи жалба тужиље у овом делу су правилно вредноване, назначени износ представља правичну накнаду засновану на правилној примени одредбе члана 200. ЗОО, а потраживање тужиље преко тог износа било би противно циљу коме назначена накнада за физички бол служи. Ово имајући у виду и допринос тужиље као оштећеника насталој штети за коју вредност је првостепени суд претходно умањено утврђени износ по овом основу нематеријалне штете.

Правилно је одмерена накнада штете тужиљи и по основу страха, ценећи све околности које наводи и жалба тужиље, али и претходно умањујући утврђени износ накнаде штете по овом основу за проценат доприноса тужиље њеном настанку – сразмерно снижење накнаде штете.

Према налазу судског вештака код тужиље постоји естетско оштећење тешког степена са наружењем које се огледа у отежаном ходу са помагалима скраћењем ноге за 5 cm, ожилком од операције дужине од 15 cm, па имајући у виду животну доб тужиље (тужиља је рођена 1964. године), у време повређивања је имала 42 године правилно је тужиљи одмерена накнада штете и по основу душевног бола због наружења, имајући у виду при томе и њен допринос насталој штети. Већи износ од досуђеног, по овом виду нематеријалне штете такође би био противан циљу коме назначена накнада служи.

Са свега изложеног правилно је ожалбена пресуда и у ставу два њене изреке којим је одбијен тужбени захтев тужиље.

Међутим, решење о накнади парничних трошкова садржано у ставу три изреке ожалбене пресуде морало је бити укинато, јер је засновано на битној поврди одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 14. ЗПП.

Наиме, према разлозима побијаног решења тужиљи је досуђена накнада парничних трошкова применом правила из одредби чл. 154. и 155. ЗПП и то за састав поднеска по 3.600,00 динара и за заступање на одржаним рочиштима по 4.200,00 динара, а на три неодржана рочишта по 2.100,00 динара.

Међутим, у ожалбеном решењу су изостали разлози у одлучним чињеницама зашто код примене Тарифе о наградама и накнадама трошкова рад адвоката није узет у обзир као и вредност предмета спо-

ра, с обзиром да се ради о процењивом предмету спора, а нашта правилно указује и жалба тужиље.

По становишту овога суда независно од тога што се ради о радном спору, пошто њихов предмет није ни процењив, требало је узета вредност тарифних ставки за писање поднесака, односно за заступање на рочиштима према вредности за процењиве предмете спора.

Ради тога првостепени суд ће у поновном поступку отклонити учињене битне повреде одредаба парничног поступка у односу на укинути део ожалбене пресуде и донети правилно на закону засновано решење о накнади трошкова парничног поступка.

(Пресуда Окружног суда у Београду, Гж. I 3251/04 од 28. децембар 2004. године)

НАКНАДА ШТЕТЕ

8.

Суд ће досудити правичну новчану накнаду за прејтрљени стѳрах само ако ујвврди да је реч о стѳраху нарочитиој инјензијетѳи који изазива тѳрајније ѳсихичке ѳоследице.

Из образложења:

Пресудом Другог општинског суда у Београду XIV П. 3746/01 од 24. 6. 2003. године у ставу првом изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете исплати: на име душевних болова због умањења општеживотне активности исплати износ од 250.000,00 динара; на име претрпљених физичких болова износ од 100.000,00 динара; на име претрпљеног страха износ од 100.000,00 динара и на име душевних болова због наружености износ од 45.000,00 динара, све са законском затезном каматом почев од 24. 6. 2003. године, као дана пресуђења. па до исплате. У ставу другом изреке обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 49.300,00 динара.

Пресудом Окружног суда у Београду Гж. 9707/03 од 29. 4. 2004. године у ставу првом изреке одбијена је жалба туженог и потврђена напред наведена пресуда Другог општинског суда у Београду у делу става првог изреке којим је тужена обавезана да тужиоцу на име душевних болова због умањења општеживотне активности исплати износ од 250.000,00 динара, на име претрпљених физичких болова износ од 100.000,00 динара и на име претрпљеног страха износ од 100.000,00 динара, све са припадајућом каматом почев од 24. 6. 2003. године до исплате. У ставу другом изреке првостепена пресуда преиначена је у делу става првог изреке којим је одлучено о накнади штете на име душевних болова због наружености и одбијен тужбени захтев да се тужена обавезе да тужиоцу на име душевних болова због наружености исплати износ од 45.000,00 динара са законском затезном каматом.

Против пресуде Окружног суда у Београду, ревизију је благовремено изјавила тужена, побијајући је у ставу првом изреке, због битне повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

Испитујући другостепену пресуду у побијаном делу, а у смислу члана 386. ЗПП, Врховни суд Србије налази да је ревизија тужене делимично основана.

У спроведеном поступку нема битне повреде одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 11. ЗПП, на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности. Ревизијом се неосновано указује на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 14. ЗПП, будући да побијана пресуда нема никаквих недостатака због којих се не може испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је 21. 3. 1992. године као припадник јединице под командом ЈНА тешко рањен у сукобу са паравојним формацијама тадашње Републике Хрватске. Том приликом тужилац је задобио тешке телесне повреде, због чега је трпео физичке болове чије је време трајања и интензитет утврђен вештачењем. Као последица рањавања код тужиоца је умањена општеживотна способност за 20%, која се изражава кроз умањену покретљивост у десном скочном зглобу у лакој степену у поређењу са здравом ногом, хронични остеомијелитис петне кости са фистулом и велики ожиљак на пети после дефекта меког ткива. У тренутку повређивања тужилац је претрпео страх јаког интензитета, примарни страх који је трајао неколико минута, а затим се појавила забринутост – секундарни страх који је трајао до маја 1992. године. Претрпљени страх примарни и секундарни није оставио последице у психичкој сфери тужиоца, али су остале последице (хронични остеомијелитис који захтева честе хируршке интервенције), што изазива душевне болове средњег интензитета. који умањују општеживотну способност за 5%, те је на основу усаглашених налаза судских вештака од 11. 5. 2003. године утврђено да код тужиоца постоји умањење општеживотне способности за 20%.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су правилном применом одредбе члана 200. Закона о облигационим односима обавезали тужену да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете и то на име душевних болова због умањења општеживотне активности исплати износ од 250.000,00 динара и на име претрпљених физичких болова износ од 100.000,00 динара, са припадајућом каматом почев од 24. 6. 2003. године до исплате. Досуђени износи по наведеним основима представљају правичну новчану накнаду у смислу цитиране законске одредбе, јер су нижестепени судови приликом одлучивања о висини накнаде нематеријалне штете водили рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, као и о томе да се њоме

не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Стога су неосновани наводи ревизије да су износи досуђени тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете по наведеним основима превисоки, те да је суд приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете погрешно применио одредбу члана 200. Закона о облигационим односима.

Ревизијом се основано указује да су нижестепени судови погрешно применили материјално право када су туженог обавезали да тужиоцу на име претрпљеног страха исплати износ од 100.000,00 динара.

Услов да се може досудити накнада неимовинске штете за претрпљени страх није у томе да ли је реч о примарној или секундарној појави страха, већ у томе да ли се ради о правно релевантном душевном поремећају нарочитог интензитета. За сваки страх не припада накнада штете, већ само кад је проузроковани страх нарочито интензиван, а поремећај њим изазван трајније природе. Та разлика има своје оправдање, јер без тих услова страх не представља поремећај осећајне сфере људског организма са трајним релевантним последицама, не представља негативну последицу коју у домену накнаде неимовинске штете оправдава задовољење у виду одређеног новчаног износа.

Код чињенице да претрпљени страх примарни и секундарни код тужиоца није оставио последице у психичкој сфери, али су остале последице (хронични остеомијелитис који захтева честе хируршке интервенције), што изазива душевне болове средњег интензитета који умањују општу животну способност за 5%, овај суд налази да тужиоцу не припада накнада неимовинске штете на име претрпљеног страха. Ово са разлога што су последице страха који је тужилац претрпео утицале на умањење општеживотне активности тужиоца за 5%, тако да досуђени износ на име накнаде неимовинске штете за умањење општеживотне способности садржи и накнаду за претрпљени страх. Због претрпљеног страха не може се досудити накнада неимовинске штете по два основа, те су стога нижестепене пресуде преиначене у делу којим је тужена обавезана да тужиоцу на име претрпљених физичких болова исплати износ од 100.000,00 динара.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 3003/04 од 28. октобра 2004. године)

9.

Суђружник и деца лица које је повређено у акту насиља или терора имају право на накнаду моралне штете само уколико се телесна повреда њиховог суђружника, односно родитеља квалификује као тежак инвалидитет.

Из образложења:

Пресудом Првог Општинског суда у Београду П. бр. 5278/99 од 31. 10. 2001. године, ставом првим изреке тужена је обавезана да тужиоцу Јокић Браниславу исплати на име физичких болова 250.000 динара, на име умањења општеживотне активности 500.000 динара и на име наружења 100.000 динара, да тужиљи Љиљани Јокић на име душевних болова исплати 100.000 динара, тужиоцима Јокић Дарку, Борку и Нову на име претрпљених душевних болова по 100.000 динара, све са законском затезном каматом почевши од пресуђења па до исплате. Ставом другим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца Бранислава Јокића за накнаду нематеријалне штете на име умањења општеживотне активности преко досуђеног износа, а ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка у износу од 74.400 динара.

Допунском пресудом под истим бројем и са истим датумом, обавезана је тужена да тужиоцу Браниславу Јокићу исплати на име претрпљеног страха 100.000 динара, док је преко овако досуђеног износа његов тужбени захтев одбијен као неоснован.

Пресудом Окружног суда у Београду Гж. 9445/02 од 26. 2. 2003. године, ставом првим изреке одбијене су као неосноване жалбе парничних странака и потврђена је првостепена пресуда у ставу првом и другом изреке, и допунска пресуда. Ставом другим изреке укинута је првостепена пресуда у ставу три изреке која се односи на трошкове поступка и у овом делу предмет је враћен истом суду на поновни поступак. Против другостепене пресуде тужена је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права. Испитујући побијану пресуду у смислу члана 386. ЗПП-а, Врховни суд је нашао даје ревизија тужене делимично основана. У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 11. ЗПП на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац Бранилав Јокић повређен је дана 3. 12. 1998. године приликом одласка на службени пут у Приштину, када су на њега пуцали припадници ОВК. Том приликом тужилац је претрпео тешке телесне повреде због којих је трпео физички бол јаког интензитета у трајању од пет дана, бол средњег интензитета око 23 дана, а затим бол слабијег интензитета који повремено и сада осећа. Животна активност је тужиоцу умањена за 50%, због отежаног пражњења црева, немогућности узимања тешке хране, одстрањеног левог бубрега и искључења дебелог црева. Тужилац је претрпео естетско наружење лакшег степена, а страх је био јаког интензитета око 12 часова, а затим средњег интензитета у трајању од око седам дана.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су обавезали тужену

да тужиоцу Браниславу Јокићу накнади насталу нематеријалну штету у смислу члана 180. Закона о облигационим односима. Међутим, ревизијом тужене основано се истиче да је у побиијаној пресуди погрешно примењено материјално право у делу којим је тужиоцу досуђена накнада на име претрпљених физичких болова и на име претрпљених душевних болова због умањења општеживотне активности.

По оцени Врховног суда, тужиоцу Браниславу Јокићу припада правична новчана накнада на име претрпљених физичких болова у износу од 120.000 динара и на име претрпљених душевних болова због умањења општеживотне активности у износу од 250.000 динара. Ови износи у складу су са трајањем и интензитетом претрпљених физичких болова као и степеном умањења општеживотне активности, одговарају значају повређеног добра и циљу коме ова накнада служи, у смислу члана 200. Закона о облигационим односима. Стога су нижестепене пресуде преиначене и тужиоцу су по овим видовима нематеријалне штете досуђени наведени износи, док је преко ових износа његов тужбени захтев одбијен као неоснован.

Такође се основано ревизијом тужене истиче да код тужиоца Бранислава Јокића не постоји нарочито тешки инвалидитет у смислу члана 201. став 3. Закона о облигационом односима, који би оправдавао досуђивање накнаде на име претрпљених душевних болова његовој супрузи и синовима. Наиме, ову накнаду могуће је досудити само у случају постојања нарочито тешког инвалидитета блиског лица, због кога брачни друг и деца трпе посебне душевне патње. Међутим, код тужиоца Бранислава Јокића повреде нису изазвале такве промене телесног интегритета нити довеле до таквих последица које се могу окарактерисати као нарочито тешки инвалидитет због којег блиски сродници трпе посебне душевне патње, па стога по оцени Врховног суда нема основа за досуђивање накнаде нематеријалне штете супрузи и синовима тужиоца по овом основу, у смислу члана 201. став 3. Закона о облигационим односима. Стога је тужбени захтев тужилаца Љиљане Јокић, Дарка, Борка и Нова Јокића одбијен као неоснован.

По налажењу Врховног суда, тужиоцу Браниславу Јокићу досуђена је правична новчана накнада на име претрпљеног страха и душевних болова услед наружености. Досуђни износи у складу су са трајањем и интензитетом страха и обимом наружености, као и циљем коме накнада служи и значајем повређеног добра у смислу члана 200. став 2. Закона о облигационим односима. Стога се ревизијом тужене неосновано истиче да су тужиоцу досуђени превисоки износи на име накнаде нематеријалне штете по наведеним видовима.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 3795/03 од 10. јуна 2004. године)

10.

Ошћенењеник не може у њарничном ѡсћѡујку осћварити ѡраво на накнаду моралне шћѡење све док је на снази ућвор о ѡравнању закључен између ошћенењеника и њећовоћ осћћуравача којим се ошћенењеник изричито одрекао ѡрава на накнаду ове врћѡе шћѡење.

Из образложења:

Пресудом Другог општинског суда у Београду П. 3557/98 од 15. 11. 2002. године, ставом првим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиље према друготуженом „СИМ – осигурању”, којим је тражено да се друготужени обавезе да солидармо са првотуженим Славком Јовановићем из Београда исплати тужиљи нематеријалну штету и то на име претрпљеног страха 40.000 динара, на име претрпљених физичких болова 60.000 динара, на име наружености 40.000 динара и на име психичких болова због умањења животне активности 50.000 динара, као и на име накнаде материјалне штете износ од 1.175 динара са припадајућом каматом. Ставом другим изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиље у односу на туженог Славка Јовановића, па је обавезан тужени Славко Јовановић да накнади тужиљи нематеријалну штету и то 5.000 динара на име претрпљеног страха, 4.000 динара на име претрпљених физичких болова, 2.000 динара ма име наружености и 15.000 динара на име претрпљених душевних болова због умањења животне активности, укупно 29.000 са каматом почев од дана пресућења од 15. 11. 2002. године па до исплате, као и да јој исплати 587,50 динара на име накнаде материјалне штете са каматом почев од дана подношења тужбе 30. 6. 1998. године па до исплате. Ставом трећим изреке делимично је одбијен тужбени захтев тужиље преко досућеног износа из става другог изреке, за 35.000 динара на име претрпљеног страха, 56.000 динара на име претрпљених физичких болова, 38.000 динара на име наружености, 35.000 динара на име претрпљених душевних болова због умањења животне активности и 587,50 динара на име накнаде материјалне штете, укупно за износ од 164.587,50 динара са припадајућом каматом. Ставом четвртим изреке констатовано је да је тужба тужиље против тужених повучена у делу камате за износ од 1.175 динара за период од 31. 12. 1997. године па до 30. 6. 1998. године. Ставом петим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Одлучујући о жалбама тужиље и туженог Славка Јовановића Окружни суд у Београду је пресудом Гж. 10706/03 од 23. 2. 2004. године, ставом првим изреке одбио као неосновну жалбу тужиље и потврдио првостепену пресуду у ставу првом изреке. Ставом другим изреке укинуо је првостепену пресуду у ставу другом, трећем и петом изреке и у том делу предмет вратио првостепеном суду на поновно сућење.

Против наведене другостепене пресуде у ставу првом изреке тужиља је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба ЗПП и погрешне примене материјалног права.

Тужени Славко Јовановић је поднео одговор на ревизију тужиље.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 386. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиље неоснована.

У правоснажно окончаном поступку утврђено је да је 31. 12. 1997. године дошло до саобраћајног удеса у Улици Булевар војводе Мишића бр. 92 у Београду у коме су учествовала три возила, и то: возило марке „Рено 4” регистарски број БГ 705-984 које је власништво тужиље Павловић Ане, а којим возилом је управљао Драгољуб Павловић, док је Ана Павловић била сувозач, друго возило марке „Мерцедес” регистарки бр. БГ 333-904 које власништво и којим је управљао првотужени Славко Јовановић а које возило је било осигурано у тренутку настанка штетног догађаја код друготуженог „СИМ – осигурање”, и треће возило марке „Југо” регистарски број БГ 429-993 које је власништво и којим је управљао Љубомир Миљковић. До саобраћајног удеса је дошло на тај начин што је због одржавања новогодишњег сајма у Улици Булевар војводе Мишића била велика гужва услед чега је саобраћајни милиционер регулисао саобраћај и непосредно пред сам удес сигнализирао возилима која су се кретала из правца мостарске петље у Улици Радничкој да убрзају скретање својих возила па је возач Драгољуб Павловић управљајући својим возилом у коме се налазила као сувозач Ана Павловић пратећи сигнализацију коју даје саобраћајни милиционер у једном моменту угледао да возило испред њега стоји због саобраћајне гужве услед чега је нагло заклочио и услед наглог кочења на њега је налетело возило отпозади којим је управљао првотужени Славко Јовановић, а од силине удара возило којим је управљао Павловић Драгољуб налетело је на возило испред себе којим је управљао Миљковић Љубомир. Том приликом је тужиља задобила повреду прелома првог вратног пршљена услед чега је трпела страх и физичке болове одређеног интензитета и дужине трајања који су утврђени медицинским вештачењем. Код тужиље је дошло до естетског наружења у изузетно благом степену а животна активност јој је умањена за 5%. Тужиља је закључила са друготуженим „СИМ осигурање” дана 20. 3. 1998. вансудско поравнање у коме је констатовано да је у штетном догађају 31. 12. 1997. године тужиља претрпела имовинску штету, према записнику о оштећењу и одлуци о ликвидацији штете у износу од 4.857 динара а неимовинску штету у износу од 00 динара па је осигуравач обавезан да исплати тужиљи укупно 4.857 динара који износ је тужиља примила. Ставом другим овог поравнања констатовано је да су се странке сагласно споразумеле о свему, док је у ставу три поравнања констатовано да исплатом утврђене накнаде штете из тачке један и два тог поравнања оштећена у потпуности намирена за сву имовинску и

неимовинску штету која је проистекла или може проистећи из штетног догађаја наведеног у тачки један овог поравнања, те да оштећени изјављује да по основу накнаде штете из овог штетног догађаја није примила нити очекује да прими било какву накнаду штете ни од једног друштвеног, правног, физичког или грађанско-правног лица и да се одриче било каквог другог захтева за накнаду штете према осигуранику – штетнику или осигуравачу, а у ставу четири странке су сагласно изјавиле да се одричу побијањем овог поравнања по ма ком основу као да исто није закључено под било каквом принудом, претњом или заблудом. Ово поравнање потписано је од стране тужиље Павловић Ане као и оверено печатом друготуженог „СИМ осигурања”.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања правилно су нижестепени судови применили материјално право када су одбили тужбени захтев тужиље као неоснован у односу на друготуженог којим је тражила да се друготужени обавезе да солидарно са првотуженим Јовановић Славком из Београда исплати тужиљи како нематеријалну тако и материјалну штету, јер закључено ван судског поравнања са „СИМ осигурањем” има карактеристике уговора о поравнању у смислу члана 1089. Закона о облигационим односима.

Одредбом члана 1089. ЗОО прописано је да се уговором о поравнању лица између којих постоји спор или неизвесност о неком правном односу, помоћу узајамних попуштања прекидају спор, односно уклањају неизвесност и одређују своја узајамна права и обавезе.

Имајући у виду цитирану законску одредбу као и чињеницу да је између странака постојао спор и неизвесност у погледу висине потраживања на које тужиља има право, да су закључујући вансудско поравнање обе странке уклониле неизвесност, одредиле своја узајамна права и обавезе, да тужиља има способност уговорања и способност располагања правом које је предмет поравнања у смислу члана 1091. Закона о облигационим односима, да је предмет поравнања допуштен и није ништав у смислу члана 1092. став 3. Закона о облигационим односима, да наведено поравнање до момента закључења главне расправе пред првостепеним судом није поништено из разлога апсолутне или релативне ништавости нити је тражен његов раскид, то је побијана одлука у свему правилна и законита.

Обзиром да се тужиља у наведеном вансудском поравнању изричито одрекла тражења накнаде за све видове нематеријалне штете, то она не може ни у овој парници остварити право на накнаду исте по истом основу, јер је материјално правни однос између странака закљученим вансудским поравнањем дефинитивно решен у складу са његовом израженом вољом. Наиме, закључено поравнање између осигуравајуће организације и оштећене тужиље обавезује странке те тужиља док је ово поравнање на снази не може ништа потраживати од

туженог осигуравача, јер је поравнањем уговорени износ тужиља прихватила као пуну накнаду штете.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 3406/04 од 15. децембра 2004. године)

ПРАВНО НЕОСНОВАНО ОБОГАЂЕЊЕ

11.

Лице које се неосновано обогаћило има обавезу да врати оно што је у његову имовину ушло без правне основа или да накнади вредности прибављених користи.

Из образложења:

Правоснажном пресудом Окружног суда у Београду Гж. 9556/03 од 18. 11. 2003. године одбијена је жалба тужиоца и потврђена пресуда Општинског суда у Лазаревцу П. 1051/99 од 15. 4. 2003. године у делу којим је одбијен тужбени захтев тужиоца да се утврди да је он по основу сопствених средстава и сопственом изградњом постао власник 1/2 дела пословног објекта – продавнице П+ПК, габарита 7,28 x 5,64, који се налази на парцели 872/2, површине 0.04.05 ha у Улици Димитрија Туцовића између броја 2 и 4 уписане у ЗКУЛ бр. 1707 КО Лазаревац као тело 3, на коме су као власници уписани тужени Чабараја – Мининчић Бранке и Мининчић Милана са по 1/2, те да је постао корисник катастарске парцеле 872/2 са уделом од 25/405 уписане као тело 1 у власничком листу ЗКУЛ бр. 1707 на име тужене Бранке Чабараја са 12/405 и на име туженог Милана Мининчића на 13/405, а све ово по основу усменог договора о поклону закљученог између тужиоца и тужених и усвојен противтужбени захтев тужених да се обавезе тужилац да туженима преда у посед локал П+ПК изграђен на катастарској парцели број 872/2 уписане у ЗКУЛ бр. 1707 КО Лазаревац, ослобођен од свих лица и ствари. Истом пресудом потврђена је првостепена пресуда у делу изреке којом је усвојен евентуални тужбени захтев тужиоца и обавезани тужени да му плате по основу уложених средстава и рада на грађевинском објекту П+ПК изграђеном на катастарској парцели 872/2 уписаног у ЗКУЛ бр. 1707 КО Лазаревац износ 1.242.558,75 динара са припадајућом каматом од 21. 6. 2002. године до исплате и потврђено решење о парничним трошковима а жалбе парничних странака у том делу одбијене.

Против пресуде Окружног суда у Београду тужени су благовремено изјавили ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побједану пресуду у смислу члана 386. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужених делимично основана.

Нема битне повреде одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 11. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Разлози о одлучним чињеницама довољни су и јасни, па нема ни битних повреде одредаба парничног поступка на које се ревизијом указује. Наводи ревизије о погрешној примени материјалног права нису основани. Према утврђеном чињеничном стању тужени су били корисници катастарске парцеле, која је грађевинско земљиште у КО Лазаревац, па су дозволили тужиоцу да својим средствима на тој парцели изгради пословни објекат. Када је тужилац изградио пословни објекат, 1996. године с туженима је закључио уговор о закупу од 25. 12. 1996. године, којим је било уговорено да тужилац изврши додатне радове, наведене у уговору, да ће се његово улагање урачунати у закупнину за пет година, да је уговор закључен на неодређено време и да у истом нема уговорене закупнине. Тужени су након прибављања употребне дозволе 26. 11. 1999. године уписани као власници саграђеног објекта на по 1/2 дела а 22. 2. 2001. године тужиоцу су дали усмени отказ уговора о закупу. Између парничних странака усмено је постигнут споразум да тужени тужиоцу бесплатно уступе плац, на коме је објекат саграђен, па је тужилац вршио улагања, уверен да гради пословни објекат за себе. Стога је тужилац, приликом градње извршио измену објекта у односу на пројектну документацију, па су поједине позиције изграђене од квалитетнијег и скупљег материјала. Вредност грађевинских радова на објекту, који је тужилац изградио износи 1.242.558,75 динара.

Нижестепени судови су правилном одлуком усвојили евентуални тужбени захтев тужиоца и обавезали тужене да му исплате износ од 1.242.558,75 динара што је вредност грађевинског објекта.

Према члану 210. Закона о облигационим односима кад је неки део имовине једног лица прешао на било који начин у имовину неког другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или у закону, стицалац је дужан да га врати, а кад то није могуће да накнади вредност постигнутих користи.

Нижестепени судови су правилном применом одредби члана 210. ЗОО закључили да су тужени без основа постигли имовинску корист у висини грађевинске вредности објекта, који је својим средствима изградио тужилац, чији су власници тужени.

Неосновани су ревизијски наводи о повреди начела једнаке вредности давања, јер одлуке нижестепених судова које обавезује тужене да тужиоцу исплате утврђени износ представљају доследну примену овог начела. Ово из разлога што је ставом 3. Уговора о закупу од 25. 12. 1996. године, на чијој примени тужени инсистирају у ревизији, утврђено које је радове тужилац био дужан да предузме на објекту, а чија би се вредност урачунала у закупнину. Вредност грађевинског објекта које је тужилац изградио, неупоредиво је већа, што су судови одредили према налазу судског вештака, на који тужени нису имали

приговоре. Наводи ревизије о погрешној примени материјалног права на одлуку о камати на чије су плаћање тужени обавезани, а на износ накнаде од 1.242.558,75 динара су основани. Нижестепени судови су погрешно применили материјално право, кала су обавезали тужене на законску затезну камату од 21. 6. 2002. године, будући да тужилац има право на затезну камату од дана постављања тужбеног захтева, а то је 15. 4. 2003. године, када је на рочишту извршио преиначење тужбеног захтева, након коначног изјашњења судског вештака о висини вредности грађевинских радова. Осталим наводима ревизије побија се утврђено чињенично стање, што не може бити ревизијски разлог у смислу члана 385. став 3. ЗПП.

Из изнетих разлога, Врховни суд Србије је на основу члана 395. став 1. ЗПП, делимично усвојио ревизију тужених и као у ставу I преиначио одлуку нижестепених суда у односу на камату, а у осталом делу ревизију одбио на основу члана 393. ЗПП, као у ставу II ове пресуде.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 967/04 од 22. децембра 2004. године)

12.

Ималац ствари има право на накнаду оних користи које је дружи стварао употребом његове ствари, без обзира на то да ли је употребом ствари имаоу прилику.

Из образложења:

Пресудом Другог општинског суда у Београду П. 5513/92 од 19. 1. 2001. године ставом I изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужилаца Тодоровић Миодрага и Тодоровић Димитрија, па су обавезани тужени Ваљаревић Вера, Ваљаревић Владимир и Ваљаревић Слободан да тужиоцима солидарно плате 229.795,00 динара, са каматом на овај износ по Закону о висини стопе затезне камате од 22. 2. 1996. године до исплате. Ставом II изреке преко досуђеног износа од 229.795,00 динара до траженог износа од 472.381,80 динара тужбени захтев је одбијен. Ставом III изреке констатовано је да је противтужба Ваљаревић Вере, Ваљаревић Владимира и Ваљаревић Слободана, повучена.

Пресудом Окружног суда у Београду Гж. 4734/01 од 14. 6. 2001. године одбијене су као неосноване жалбе тужилаца и тужених, а пресуда Другог општинског суда у Београду је потврђена.

Против наведене другостепене пресуде, тужиоци и тужени су благовремено изјавили ревизије и то тужиоци због погрешне примене материјалног права, а тужени због битних повреда одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је на основу одредбе члана 386. ЗПП, испитао побијане пресуде и нашао:

Ревизија тужилаца је неоснована, а ревизија тужених је делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредбе члана 354. став 2. тачка 11. ЗПП, на коју Врховни суд у поступку по ревизији пази по службеној дужности, а ни битна повреда одредбе члана 354. став 2. тачка 14. ЗПП, на коју се указује ревизијом тужених, јер је побијана пресуда потпуна, јасна и правилна и садржи све што је потребно да би се могла испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, од 5. 1. 1981. године до 27. 7. 1993. године тужени су без правног основа користили петособан конфоран стан површине 150,05 m² који се налази у Улици Теодора Драјзера број 34 на првом спрату индивидуалне породичне стамбене зграде у Београду, чији су власници тужиоци. Све до своје смрти, тј. до 4. 1. 1981. године, сада пок. Јовановић Зорка користила је овај стан по основу личног права становања, а тужени су наставили да га користе до 27. 7. 1993. године, када су у поступку извршења правоснажне пресуде Другог општинског суда у Београду П. 3679/89 од 5. 2. 1992. године тужени сада пок. Предраг Ваљаревић и Вера Ваљаревић обавезани да се са свим лицима и стварима иселе из истог и предају тужиоцима, и којим је одбијен и противтужбени захтев којим су наведени тужени Вера и Предраг Ваљаревић тражили да се утврди да су на том стану стекли право заштићених подстанара. У спорном периоду тужени су вршили уплате одређених износа у судски депозит у корист тужилаца на име станарине и других доприноса. Висина месечне закупнине за предметни стан према слободној погодби је према налазу и мишљењу судског вештака 950 еквивалената (однос 1 ДЕМ према 3,3 ДИН), према критеријумима из Одлуке о утврђивању накнаде за коришћење стана из 1959. и из 1985. године, а на дан допуне налаза и мишљења 22. 2. 1996. године за период 5. 1. 1981. године до 27. 7. 1993. године ова накнада износи 472.281,80 динара.

На основу тако утврђеног чињеничног стања правилно су нижестепени судови применили материјално право – члан 210. као и члан 219. ЗОО, када су делимично усвојили тужбени захтев тужилаца за главни дуг са каматом, а одбили противтужбени захтев туженика као неоснован.

Наиме, како су тужени пре смрти покојне Зоре Јовановић, као и после њене смрти (4. 1. 1981. године) предметни стан користили без правног основа, што значи да са тужиоцима нису имали закључен усмени или писмени споразум, ни сагласност тужилаца да исти користе, правилно су нижестепени судови нашли да тужиоцима по основу стицања без основа припада право да им тужени плате накнаду за коришћење предметног стана за спорни период у висини економске станарине, односно по слободној погодби, у смислу одредби члана 210. став 1. и члана 219. ЗОО, пошто су на рачун тужилаца стекли корист

употребом предметног стана. Све то време тужени су знали да стан користе без правног основа, што је и утврђено напред наведеном правоснажном пресудом Другог општинског суда у Београду од 5. 2. 1992. године.

Правилно је од стране нижестепених судова оцењено да је истакнути приговор застарелости делимично основан и то за период од 5. 1. 1981. године до 17. 6. 1987. године, због чега је тужбени захтев за износ обрачунате накнаде за коришћење предметног стана за овај период одбијен као неоснован. Ово са разлога јер је општи рок застарелости од 5 година прописан ранијом одредбом члана 371. ЗОО, која је тада била на снази, протекао пре подношења тужбе у овој правној ствари дана 17. 6. 1992. године. Како је ова одредба ступањем на снагу Закона о изменама и допунама ЗОО, измењена тако што је прописан општи рок застарелости од 10 година, који се примењује на све правне односе настале пре ступања на снагу овог закона, уколико није протекао петогодишњи рок застарелости, правилно је од стране судова оцењено да за период од 17. 6. 1987. године до 27. 7. 1993. године, овај приговор застарелости није основан и правилно је тужиоцима досуђен износ од 229.795,00 динара, који је вештачењем правилно утврђен.

Међутим, када је у питању досуђена камата на наведени досуђени износ Врховни суд налази да је тужиочев захтев делимично основан. Наиме, судови су тужиоцима досудили камату од 22. 2. 1996. године, као дана допунског вештачења, односно када је утврђена висина обавезе тужених. Како су тужиоци камату на досуђени износ тражили тек поднеском од 6. 12. 2000. године, то им камата припада од тог датума, а не од дана допунског вештачења 22. 2. 1996. године, у смислу одредбе члана 277. у вези с чланом 214. ЗОО, па је за тај период одбијен тужбени захтев за камату и одлучено је као у изреци пресуде под I у погледу тог дела захтева.

Правилно је становиште судова да подношењем тужбе од стране тужилаца против тужених Вере и Предрага Ваљаревића 1984. године, није прекинута застарелост у смислу одредбе члана 388. ЗОО, јер та тужба није тужба поднета против дужника с циљем утврђивања, обезбеђења или остварења спорног потраживања. Такође, правилно је оцењено да уплате станарина, односно трошкова за инвестиционо и текуће одржавања и других трошкова за предметни стан извршене од стране тужених у депозит суда нису правни основ да им се ове уплате и признају. Наиме, тужени у смислу одредбе члана 211. ЗОО, нису имали право да врше исплату ових трошкова, па су стога неосновани наводи ревизије тужених да су се ови исплаћени износи имали узети у обзир, односно евентуално пребити са тужиочевим захтевом.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 271/03 од 22. октобра 2004. године)

ЈЕДНОСТРАНА ИЗЈАВА ВОЉЕ

13.

Јавно обећање наградe сивара за обећаоца уиуживу обавезу да изврши обећану пресјаицију ономе ко први испуни услов за чије испуњење је награда обећана.

Из образложења:

Пресудом Првог општинског суда у Београду П. 10767/92 од 19. 6. 1996. године обавезана је тужена Компанија за новинско-издавачку и графичку делатност „Политика” ДОО да преда тужиљи Јеловац Биљани један авион УЛ (ултралаки) типа „Челинџер” II специјал двосед са серијском опремом, као и да јој накнади трошкове поступка у износу од 4.800,00 динара, све у року од 15 дана под претњом принудног извршења, док је решењем повучена тужба којом је тужиља тражила да јој тужена исплати динарску противвредност износа од 38.000 ДЕМ уместо авиона УЛ (ултралаки) типа „Челинџер” II специјал двосед са серијском опремом и у делу у коме је предложено одређивање привремене мере забраном располагања са износом који представља динарску противвредност од 38.000,00 ДЕМ, а одбачен је и предлог тужене Компаније за новинско-издавачку и графичку делатност „Политика” ДОО да се дозволи ступање у парницу на страни тужене Предузећу „Цепелин” и његовом правном следбенику Производно-прометном предузећу „Егал ДМ” као недозвољен.

Одлучујући о жалби тужене против наведене првостепене пресуде (одлуке), Окружни суд у Београду је пресудом Гж. 5853/97 од 29. 10. 1997. године одбио као неосновану жалбу тужене а пресуду Првог општинског суда у Београду П. 10767/92 од 19. 6. 1996. године потврдио.

Против наведене пресуде Окружног суда у Београду, тужена је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 386. ЗПП, Врховни суд је нашао, да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 10. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а на коју се и у ревизији указује, уз објашњење да означени тужени у изреци под тим називом више не постоји, због промене назива фирме које су биле 27. 11. 1996. и 1. 4. 1997. године (а што је значи наступило после доношења првостепене пресуде). У време доношења првостепене пресуде која је по жалби тужене потврђена означеном другостепеном пресудом, тужени је имао назив фирме Компанија за новинско-издавачку и графичку делатност „Политика” ДОО и под тим називом, под којим је тужени и био уписан код суда који води регистар, тужени је означен у уводу и изреци пресуде. Фирма је само

назив под којим предузеће послује са законском могућношћу промене назива фирме на начин одређен оснивачким актом. Чињеницом што је тужени – правно лице (које у смислу члана 77. ЗПП може бити странка у поступку), након доношења првостепене пресуде променио назив фирме са уписом истог код суда који води регистар, тужени није престао да постоји као правни субјекат, ради се о једном истом правном субјекту, само са промењеним називом фирме, чиме тужени није изгубио својство странке у поступку. У проведеном поступку нема ни других повреда из члана 385. став 1. т. 1. и 2. ЗПП, због којих се иначе ревизија може изјавити, а на које тужена у ревизији одређено и не указује.

Разлози ревизије о погрешној примени материјалног права нису основани.

У проведеном поступку је утврђено да је тужена Компанија за новинско-издавачку и графичку делатност „Политика” ДОО из Београда, правни следбеник НИП Политика „Радио ТВ ревија” из Београда. „Радио ТВ ревија” је у првој половини 1991. године организовала награду игру „Вежите се, полећемо” под условима објављеним у овом недељнику, и наградна игра је трајала у периоду од 10. маја до 28. јуна 1991. године. Главни добитак у овој наградној игри био је авион типа „Челинџер” УЛ (ултралаки), специјал двосед са серијском опремом. Резултати наградне игре објављени су у броју недељника 1272 од 12. 7. 1991. године према којима је тужиља извукла главни добитак. Описани тип авиона је поседовало Предузеће „Цепелин” из Ваљева, а набављани су преко фирме „Агенда” из Љубљане. Правни претходник туженог је поводом наградне игре код Предузећа „Цепелин” по профактури од 22. 5. 1991. године био уплатио 50% вредности авиона са обавезом да преосталих 50% вредности исплати приликом испоруке авиона. У односној профактури је означено да се ради о авиону УЛ (ултралаки) типа „Челинџер” специјал двосед са серијском опремом. Авион никад није испоручен, па самим тим није извршена ни уплата преосталих 50% вредности авиона. Пресудом због изостанка привредног суда у Ваљеву П. бр. 6510/92 од 4. 11. 1992. године обавезано је предузеће „Цепелин” из Ваљева да НИП „Политици” из Београда преда напред означени тип авиона са серијском опремом, а неспорно је да та пресуда никада није извршена. Решењем Привредног суда у Ваљеву Фи. бр. 9283/93 од 19. 11. 1993. године је решено да је правни следбеник Предузећа „Цепелин” производно-протметно предузеће „Егал ДМ” из Ваљева, Улица Радничка бр. 146.

Правилно нижестепени судови закључују да у конкретном случају нема места примени одредбе члана 354. Закона о облигационим односима, јер околности које је тужена истицала у оспоравању тужбеног захтева, а позивајући се на ову одредбу нису спречавале извршење обавезе тужене из разлога што економски промет са Републиком Словенијом није био прекинут у вези с чим у списима постоји

допис од Савезне управе Царина од 15. 12. 1993. године из чије садржине произилази да са становишта царинских прописа није било забране увоза робе у СРЈ из Републике Словеније од момента њеног одвајања из састава бивше СФРЈ, како од стране физичких лица, тако и од стране правних лица, под условима прописаним важећим одредбама Закона о спољнотрговинском пословању, Царинског закона и осталих подзаконских прописа. Ни из једне одредбе означених закона, а ни Одлуке ограничења увоза из списка царинских квота не произилази ни ограничење ни немогућност промета ствари која је била предмет ове наградне игре. То не произилази ни из Закона о ваздушној пловидби из чије одредбе члана 57. произилази да физичко лице може бити носилац права располагања спортског авиона. Па како је предмет наградне игре била ствар одређена по роду, те уколико се иста није могла набавити преко словеначке фирме због ратних сукоба, те прекида економских односа, нашта се тужена позива, није било законских сметњи да се овакав тип авиона набави на иностраном тржишту и преда тужиљи. Како Врховни суд прихвата ове разлоге нижестепених судова, као правилне и аргументоване, то су разлози ревизије који се односе на потребу примене члана 354. Закона о облигационим односима у решавању ове правне ствари лишени сваког основа.

Правни следбеник Предузећа „Цепелин” а што је производно-прометно предузеће „Егал ДМ” је као треће лице било обавештено о овој парници по члану 211. Закона о парничном поступку. То лице није дало изјаву о ступању у парницу у смислу члана 206. ЗПП. А, како се решење којим се одбија или прихвата учешће умешача може донети само на предлог тога лица, а не саме странке у поступку, то нижестепени судови правилно закључују да је недозвољен предлог тужене странке да се прихвати мешање предузећа „Егал ДМ” на страни туженог, у коме смислу је одлучено побијаном пресудом која у себи инкорпорира то решење, уз дато образложење од оба нижестепена суда, која као правилна прихвата и Врховни суд. Тиме су лишени основа наводи ревизије да другостепени суд није одлучиовао о жалби тужене против решења о одбацивању као недозвољеног овог предлога туженог.

Супротно тврдњи ревидента да није правилно утврђен прави предмет јавног обећања награде (уз објашњење да није обећана и серијска опрема), нижестепени судови су из садржине наградне игре која је трајала од 10. 5. до 28. 6. 1991. године, профактуре правног претходника туженог од 22. 5. 1991. године и изреке пресуде због изостанка Општинског суда у Ваљевоу П. бр. 6510/92 од 4. 11. 1992. године правилно утврдили ову релевантну чињеницу да је предмет јавно обећане награде био један авион ултралаки типа „Черинџер” II специјал двосед и то управо са серијском опремом.

У присуству овако утврђеног чињеничног стања, да се ради о обећању награде учињене јавним огласом, да су у објављеној наградној игри одређени услови такве наградне игре, и да је тужиља као учесник

а испуњавајући услове добила главну награду – згодитак у тој наградној игри (а које чињенично стање се не може побијати пред ревизијским судом), нижестепени судови су правилном применом материјалног права садржаног у одредбама члана 229, члана 231. и члана 233. Закона о облигационим односима обавезали туженог као правног следбеника обећаваоца награде да преда тужиљи добитак из ове наградне игре а што је један авион ултралаки типа „Черинџер” II специјал двосед са сеоријском опремом.

Одредбама члана 229. Закона о облигационим односима је прописано да јавним огласом учињено обећање награде ономе ко изврши одређену радњу, постигне неки успех, нађе се у одређеној ситуацији, или ако је обећање учињено под неким другим условом, обавезује обећаваоца да испуни обећање, док је одредбама члана 231. истог закона прописано да право на награду има онај ко први изврши радњу за коју је награда обећана.

Јавно обећање награде као једнострана изјава воље неког лица јесте извор облигационог односа у том смислу што ствара обавезе за обећаваоца да испуни обећање. Обавеза обећаваоца настаје чим је објављен јавни оглас. У јавном огласу мора бити тачно одређена награда која ће припасти лицу које задовољи услове из јавног огласа. Награда може бити у новцу, ствари, или некој бесплатној чинидби. Обећавалац једнострано јавним огласом одређује и услове истог. Лице које има право на награду не мора захтевати награду. Међутим, како тужиља у конкретном случају као учесник ове наградне игре која је испунила услове из исте и добила главни предметни згодитак, није од правног претходника туженог као обећаваоца награде а ни од туженог као правног следбеника обећаваоца награде, добровољним путем ту награду добила, то је тужиља овлашћена да тужбом суду тражи обавезивање на испуњење ове обавезе, што је тужиља конкретно у овој правној ствари затражила и побијаном пресудом у том смислу и са тих разлога правилно је и одлучено.

Зато разлози ревизије о погрешној примени материјалног права нису основани.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 6624/99 од 19. децембра 2000. године)